

Erlend Loe
DOPPLER

premedia

premedia

ERLEND LOE

DOPPLER

premedia

Z nórskeho originálu *Erlend Loe: Doppler*, CAPPELEN DAMM
a. s., 2004 preložil Jozef Zelizňák

Vydala Premedia Group, s. r. o., Bratislava 2014
Návrh obálky: Martin Mistrík (www.zelenaluka.sk)
Grafická úprava textu: Izabela Koska

Tretie vydanie

Copyright © Erlend Loe, 2004
Copyright © CAPPELEN DAMM a. s., 2004
Preklad © Jozef Zelizňák, 2006
ISBN 978-80-8159-154-9

*Vábi ma lesa temný vzhľad,
no musím sľuby dodržať,
a dlho ísť, kým budem spať,
a dlho ísť, kým budem spať.*

ROBERT FROST

NOVEMBER

OTEC JE MŔTVY.

A včera som skolil losa.

Čo mám povedať? Bolo to kto z koho. Bol som hladný. Ak mám byť úprimný, v poslednom čase som poriadne schudol. V noci som bol nabrať seno z jedného z gazdovstiev v Maridalene. Otvoril som bal sena nožíkom a naplnil ruksak. Potom som si chvíľu zdriemol. Za sviatania som zišiel do rokliny východne od môjho táboriska. Seno som rozložil na mieste, ktoré som si už dávnejšie vybral za dokonalú pascu. Ľahol som si na kraj rokliny a čakal. Čakal som niekoľko hodín. Vedel som, že tu losy sú. Viackrát som ich videl. Dokonca párkrát vyšli až hore k môjmu stanu. Motajú sa tu po lúkach, ponorené vo svojich viac či menej racionálnych predstavách. Sú stále na ceste. Ako keby bol každý los presvedčený o tom, že inde mu bude lepšie. A možno má aj pravdu. Nakoniec jedna losia samica naozaj prišla. Mláďa sa jej tmoľilo v päťách. Na chvíľu som zaváhal. To mláďa tu naozaj nemuselo byť. Ale bolo. A smer vetra bol ideálny. Chytil som nôž do zubov, nebol to nožíček. V zuboch som držal poriadny nožisko a čakal. Pomaličky sa blížila, obhryzujúc kriaky. A nakoniec stála priamo podo mnou. Bola ob-

rovská ako hora. Losy sú obrovské. Človek ľahko zabudne na to, aké veľké v skutočnosti sú. Skočil som jej na chrbát. Samozrejme som si celý tento útok premietal v duchu aspoň stokrát. Tušil som, že sa jej to nebude páčiť a pokúsi sa ujsť. Nemýlil som sa. Skôr, ako sa jej podarilo postaviť na nohy, som jej však do hlavy zapichol nôž. Stačil jeden úder. Jedným úderom som jej prerazil lebku a prevrtal mozog. Nôž jej z lebky trčal ako dáky čudný klobúk. Zoskočil som a vyliezol do bezpečia na veľkú skalú. Pred očami sa jej odohrával celý život. Všetky tie krásne dni s dostatkom jedla, lenivé letné dni plné slnka, kratučká láska na sklonku jesene a samota potom, mláďa a radosť z toho, že niekto poniesie jej gény ďalej, ale aj nepríjemné zimné mesiace, nespokojnosť, ten pocit večnej nespokojnosti, z ktorej som ju možno ja vyslobodil. Toto všetko sa jej odohralo pred očami skôr, ako definitívne klesla k zemi.

Chvíľu som ich sledoval. Mŕtve zviera a mláďa, ktoré neutieklo preč. Stálo vedľa svojej mŕtvej matky a celkom nechápalo, čo sa to vlastne stalo. Niečo ma pichlo pri srdci. Aj keď už bývam tu v lese nejaký čas, zabíjal som po prvýkrát. A to rovno obrovské zviera, najväčšie v celom Nórsku. Úplne v rozpore so svojou dobrotou som brutálnym spôsobom okradol prírodu a vzal si od nej viac, ako jej budem kedy schopný vrátiť. V najbližšom čase jej

to v žiadnom prípade nesplatím. Nemal som z toho dobrý pocit. Veci by mali byť v rovnováhe. Ale hlad je hlad, povedal som si. Najlepšie spravím, ak budem prírode vracat' dlh postupne, pekne pomaly. Zoskočil som zo skaly, odohnal mláďa, vytiahol nôž z lebky a rozrezal mŕtvemu zvieraťu brucho. Všetky vnútornosti sa vyvalili von. Odrezal som si z boku kúsok mäsa a zjedol ho surový. Priamo na mieste činu. Ako skutočný Indián. Potom som to, čo sa dalo, narezal na skladnejšie kusy a vynosil ich hore k stanu. Vrátil som sa späť so sekerou a rozsekal zvyšok. Kým zašlo slnko, mal som celého losa pri stane. Nad ohňom som si opiekol pár veľkých kusov mäsa a po prvýkrát po niekoľkých týždňoch som sa dosýta najedol. Zvyšok mäsa som zavesil na vyúdenie do primitívnej udiarne, ktorú som dokončil len pred pár dňami. A potom som zaspal.

A odkedy som sa dnes ráno zobudil, chodí mi okolo stanu malý los. Stále ho počujem. Neodvážim sa postaviť. Nedokážem sa mu pozrieť do očí.

Nemôžem tu ostať ležať navždy. Potrebujem mlieko. Nízkotučné mlieko. Keď nemám mlieko, nie som v pohode. Som nervózny a popudlivý. A je mi jasné, že ak chcem mlieko, musím zísť medzi ľudí. Preto sa mi do toho tak nechce. Mlieko však musím mať. Občas schádzam k štadiónu Ullevaal ako ostatní. Je pravda, že kedysi som tam chodieval častejšie, možno aj každý deň,

ale odkedy som sa, ako to povedať, odkedy som sa presťahoval do lesa, lebo áno, to som urobil, tu bývam, v lese, odvtedy teda chodím po mlieko stále zriedkavejšie. Možno aj preto, že nemám peniaze. Aj preto, že sa nechcem stretávať s ľuďmi. Hnusia sa mi. Stále viac sa mi hnusia. Ale mlieko potrebujem. Aj otec pil mlieko. Ale teraz je mŕtvy.

Ten los mi stále chodí okolo stanu. Dost' mi to prekáža. Snaží sa ma psychicky zničiť. Zaleziem ešte hlbšie do spacáku a poriadne si ho utiahnem okolo hlavy, akoby mal vytvoriť bariéru medzi mnou a okolitým svetom. Ja sa neviem dostať von a svet sa nedostane dnu. Som ticho ako myška a chvíľu sa tvárim, akoby sa nič nestalo. Ale mláďa sa nevzdáva. Stále je tam. A mne treba močiť. Preboha, však je to len malý los, vravím si. Prečo by som mal mať ja, dospelý chlap, zlé svedomie za to, že som zabil losa. Taká je príroda. A to mláďa to musí pochopiť. Malo by sa tešiť, že ho to učím práve ja, Doppler, a nie nejaký chlap bez zábran, ktorý by rovno zabil aj jeho.

Vyjdem pred stan, aby som sa vymočil. Močím vždy na tom istom mieste. Na plochý kameň kúsok od stanu. Zvyčajne stade vidno celé mesto a fjord, ale teraz je hmla. A to zviera jednoducho ignorujem. Tvárim sa, akoby tam vôbec nebolo. Močím. Uprene na mňa hľadí. Snažím sa mu obrátiť chrbtom, ale už asi čosi zazrelo a chce vidieť viac. Hýbe sa spolu so mnou a hľadá ten

správny uhol. Otočím sa znovu, ale to zviera ma nasleduje. Akoby si chcelo overiť, že vidí dobre. Ako každý. Večná story. Okej okej, do riti, otočím sa k nemu so spustenými nohavicami a rozpažím ruky. Tak sa pozri. Stačí? Okej? Už si spokojný?

Ale ten malý drzý štupeľ spokojný nie je. Zíza na mňa ďalej. A aj ja poznám hranice toho, čo si voči mne môže los dovoliť. Natiahnem sa po sekeru, zaseknutú do stromu kúsok odo mňa a celou silou ju po tej beštii hodím. Odskočí nabok a odbehne medzi stromy.

Život ma naučil, že sa mi neoplatí zakrývať pravdu, a tak to poviem otvorene: mám veľký pohlavný úd.

Čo dodať?

Mám nápadne veľký, ak nepoviem rovno extrémne veľký pohlavný orgán.

Jednoducho obrovský penis.

Vždy bol obrovský. Nedá sa to opísať lepšie. Je dlhý a ťažký. A hrubý. Teda obrovský.

V škole mi vždy hovorili Doppler s penisom.

Chvalabohu je to už dávno. Už na to nemyslím. Ale vtedy mi to dosť vadilo. Veď som mal aj kopec iných zaujímavých vlastností, nielen penis.

Doppler s penisom.

Strašne mi vadí, keď mi to niekto pripomína. Už som na to skoro zabudol. Hnusný los. Ak sa vráti, rozsekne mu hlavu sekerou.

Včera som nemal mlieko. Celý deň som nahá-

ňal toho prekliateho losa. Samozrejme vždy, keď som ho zahnal do lesa, hneď bol späť. A furt pri stane, neskutočne ma tým iritoval. Ako decká z gymnázia v Sogne, z budovy, ktorá vyzerá tak, že by okamžite mohla slúžiť na rozšírenie kapacity ktoréhokoľvek gulagu. Roky som okolo nej chodil na bicykli. A aj teraz ju vidím ďalekohľadom, keď sa mi chce a nie je tma. Žiaci tam za rohom, opretí o stenu, o dušu fajčia. Kým nezazvoní na hodinu. Je to až dojemné. Ak by sa tento malý los dostal k cigaretám, určite by neváhal ani chvíľu. Je na svete sám a začína mu dochádzať, že svet je brutálny, nevidí žiadnu budúcnosť, nič nemá zmysel. To, že si svoju frustráciu vybíja na mne, je od neho samozrejme strašne detinské, ale čo iné som mohol čakať, je to predsa dieťa.

Dieťa, nedieťa, pohár trpezlivosti pretiekol. Tichučko som sa vystrojil na lov, vyrazil zo stanu a zahnal sa sekerou. Ten malý netvor mi zasa ušiel. Niekoľko hodín som ho naháňal po lúkach. Boli sme vo Vettakollene, dole pri jazere Sognsvann a dokonca aj skoro úplne hore pri Ullevälseteri. Podľa GPS sme nabehali spolu päťdesiat kilometrov priemernou rýchlosťou vyše dvanásť kilometrov za hodinu. V lese a v kopcovitom teréne. Keď som sa totálne vyčerpaný vrátil do stanu, bola už tma. A keď sa ten los za malú chvíľu znova objavil, nedokázal som mu už vzdorovať. Kapituloval som. Dnes v noci sme už v stane spali spolu.

Prišlo s ním až nečakane veľa tepla. Skoro celú noc som ho mal pod hlavou ako vankúš, a keď som sa dnes ráno zobudil, zostali sme ležať a hľadeli na seba oddane a s dôverou, akú som v kontakte s ľuďmi zažil len výnimočne. Nepamätám si, či som niečo podobné niekedy cítil k vlastnej žene. A to ani len na začiatku nášho vzťahu. Maximálne sa to k môjmu terajšiemu pocitu blížilo. Ospravedlnil som sa mu za to, že som mu zabil mamu, a oznámil mu, že odteraz už nemusí mať strach a od tohto momentu môže prichádzať a odchádzať tak často, ako sa mu len bude chcieť.

Samozrejme nepovedal nič. Len na mňa hľadel veľkými oddanými očami.

Je strašne krásne byť s niekým, kto nedokáže hovoriť. Celý deň sme preležali v stane a rozprávali sa. Priniesol som mu vodu a pár konárov so šťavnatou kôrou. Pre seba som si v pahrebe opiekol zopár veľkých kusov mäsa. Rozčesal som mu kožuch hrebeňom a snažil sa mu pedagogicky vysvetliť, že keď ľudia po tisícročia lovíli losy, nerobili to pre zábavu, ale jednoducho v snahe prežiť. A ak by sa losy mohli nerušene množiť, viedlo by to ku katastrofe. Netušil som, kam tým mierim, ale zdá sa mi, že som čosi také niekde počul, alebo čítal. Keď bude losov priveľa, začnú sa šíriť choroby, telesné, aj duševné a povedie to k veľmi nepríjemnej atmosfére v lese. Len si to predstav, povedal som

malému losovi, ktorý by, mimochodom, mal dostať meno, musím mu nejaké vymyslieť, len si predstav celé húfy šialených losov, nakazených morom, ktoré zápasia o jedlo a zúrivo behajú po lese. Porušujú zákony prírody a losiu morálku spôsobom, ktorý každého slušného losa musí uraziť. To nikto nemôže chcieť. Preto lovili losy moji rodičia, a preto poľujeme na losy aj my. Aj keď dnes už na prežitie nepotrebujeme ani mäso, ani kožu, dodal som tichšie, aj tak ich lovíme. Baví nás chodiť po lese a poľovať na losy. Medzi poľovníkmi je zvláštny druh kamarátstva, človek si rýchlo zvykne. Poľujeme na losy zo zvyku. A okrem toho preto, aby sa losy nepremnožili, ako som povedal už predtým. Tak to je. Ale ja som tvoju matku nezabil zo zvyku. Musel som ju zabiť. Už niekoľko dní som nemal nič v ústach a poriadne sýty som nebol, odkedy sa skončila sezóna čučoriedok, je mi ľúto, že som ju zabil nožom. Bolo to zbytočne brutálne, ale inú zbraň som nemal a okrem toho aj tak neviem strieľať. Jasná vec, že chápem, že mi to vyčítaš a tvoj vzťah ku mne sa pohybuje medzi dvoma emocionálnymi extrémami. Máš na to právo. Musíš sa sám zamyslieť nad tým, čo ku mne cítiš, a postaviť si hranicu tam, kde podľa teba má byť. Ale pochop, že ti chcem v tomto zložitom období pomôcť, a okrem toho, dodal som po krátkej pauze, matka by ťa aj tak onedl-

ho brutálnym spôsobom odvrhla. Odstrčila by ťa od seba a požiadala, aby si vypadol. Lebo také ste vy, losy. Vyzeráte milo, ale k deťom sa sprá-vate strašne. Beštie. Narodí sa vám dieťa, dáte mu mlieko, pár informácií na cestu a šup, kým úbohé dieťa nič netuší, preč s ním. Tvoja matka by čoskoro, možno už budúci týždeň, trvala na tom, aby si išiel svojou cestou. Bol by to pre teba strašný deň. Väčšina losov sa cez to nikdy nedostane. Ty sa tomu však vyhneš, lebo som ju zabil. A namiesto toho, aby si si ju pamätal ako pokrytca, budeš ju mať navždy v spomienkach ako niekoho, kto ťa vždy podržal a koho ti zo dňa na deň zobrali. To všetko som mu rozprával, kým som mu hrebeňom česal kožuch.

Mimochodom, aj ja som niekoho stratil a nebolo to tak dávno. Prišiel som o otca. Ani som ho poriadne nepoznal. Nikdy som ho celkom nechápal. A teraz je preč. Takže, určitým spôsobom sme na jednej lodi. Ty si stratil matku, ja otca. A namiesto toho, aby si sa hneval na mňa, mal by si sa hnevať na pána Düsseldorfa z ulice Planetveien. Dlho som si brával jedlo z jeho pivnice. Jeho dnes už nebohá žena stihla nazavárať toľko lekváru, že by postačil ľuďom na veky. Okrem toho má mrazničku dobre zásobenú slaninou a mäsom. Potom, ako som niekoľko týždňov skúmal celé okolie, som prišiel na to, že najľahšie sa dostanem do Düsseldorfovho domu. Düsseldorf

mi to ešte uľahčil svojou nepozornosťou, tým, že si rád vypil, takže kým po večeroch staval svoje nezmyselné stavebnice z vojny, neskutočne veľa modelov vozidiel z druhej svetovej vojny, v mierke takých 1:20, samozrejme, že ich staval prehnane svedomite a v reálnych farbách, vchádzal som mu do domu cez záhradnú bránku, ktorá bola v lete celý čas otvorená dokorán. Zišiel som vždy dole do pivnice, kde som si bez hanby nabral z jeho zásob, vyšiel von a cez záhradu som sa vrátil do leša. Tento systém fungoval a mal som pocit, že aj Düsseldorfovi celkom vyhovuje. Aj tak má predsa všetko, čo potrebuje. Veľký dom, zásoby jedla, podľa výpisov z banky na skrinke pri pivničných dverách aj kopec peňazí a okrem toho aj koníčka, ktorý jeho životu zjavne dáva zmysel. Ťažko povedať, čo by ešte Düsseldorf mohol chcieť. Už som pomaly začínal veriť, že keby som mu zazvonil pri dverách a priamo sa ho opýtal, či si môžem raz za čas zobrať niečo zo zásob jedla v jeho pivnici, len by sa usmial a pustil ma dnu. Ale zjavne si to potom rozmyslel, lebo jedného dňa bola záhradná bránka zamknutá a všade po dome namontované tabuľky s informáciou o poplašnom zariadení, bezpečnostnej službe, porušení zákona a treste.

To sme dopadli. Ľudia sa dnes barikádujú vo svojich domoch a boja sa jeden druhého. A tak som bol znovu na dne a s plynúcim časom

som začínal byť celkom pochopiteľne hladný. Hlad bol stále väčší a nakoniec som nemal na výber. Musel som ti mamu vlákať do pasce a vraziť jej do lebky ten veľký nôž. To je celý príbeh o smrti tvojej matky. Hlad takto pôsobí na ľudí. Všetko ostatné sa zrazu zdá nepodstatné. Človek myslí len na jedlo, povedal som mu. Možno to raz spoznáš sám, alebo možno nie. Verme, že nie.

Akútne potrebujem mlieko. S pätnástimi-dvadsiatimi kilami losieho mäsa v ruksaku schádzam k štadiónu Ullevaal. Ten malý los sa mi stále motá niekde v päťách. Hovorím mu prísne, že so mnou nemôže ísť. Počkáš tu. Čakaj, zopakujem, kladúc dôraz na každú jednu hlásku, ako keby som hovoril s polohluchým deckom. Na tvári mám strnisko a celý som špinavý, sám vyzerám dosť čudne, nieto ešte ťahajúc mestom losa. Upokoj sa, nebudem preč dlho. Ale los sa upokojiť nechce. Nechce, aby som od neho išiel preč. Chúďa moje, hovorím mu, myslíš si, že ťa chcem opustiť. Neboj sa. Idem len dole do obchodu po mlieko a donesiem aj pár ďalších vecí, ktoré potrebujeme. Nepomáha to. Strach z odlúčenia mu vidieť v očiach. Cítim, že mi vadí, že je taký prívesok. Vždy som si o losoch myslel, že sú samostatnejšie. Začína byť odo mňa závislý spôsobom, na ktorý asi nie som pripravený. V duchu začínam vyčítať jeho, mŕtvej matke, že na pre-